

सुमन कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील एकूण १९६
संस्थांची सुमन संस्था म्हणून निवड
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: सुमन-२०२१/प्र.क्र.४८३/कु.क.
गो. ते. रुग्णालय संकुल इमारत, १० मजला, ए विंग,
मंत्रालय, मुंबई -४०० ००१.
दिनांक : ०२ ऑगस्ट, २०२१

वाचा -

- १) सार्वजनिक आरोग्य विभाग, शासन निर्णय क्र. सुमन-२०२१/प्र.क्र.४८/कु.क.,
दि. १९.०५.२०२१
- २) अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय
आरोग्य, पुणे यांचे जा. क्र.राकुका/माता आरोग्य कक्ष १० (ब)/ नस्ती क्र. / सुमन
का. बाबत शासन निर्णय/४७५४४-४६/२०२१, दि.२२.०७.२०२१ चा प्रस्ताव

प्रस्तावना :-

सुरक्षित मातृत्व आश्वासन या कार्यक्रमांमध्ये सर्व गरोदर माता, ६ महिन्यांपर्यंतच्या स्तनदा माता तसेच सर्व आजारी बालके यांचा समावेश आहे. माता व बालकांना ९ गुणात्मक सेवा उपलब्ध करून देण्याची हमी या कार्यक्रमांमध्ये देण्यात आलेली आहे. तसेच या कार्यक्रमांतर्गत द्यावयाच्या सर्व सेवा बंधनकारक असून त्या सर्व सेवा मोफत द्यावयाच्या आहेत. या बाबी करताना मातेची स्वायत्तता, प्रतिष्ठा, भावना, सेवेची निवड करण्याचा अधिकार तसेच लाभार्थीने निवडलेल्या सेवांना प्राधान्य द्यावयाचे आहे. सुमन कार्यक्रमांतर्गत सुरक्षित गर्भधारणा, प्रसूती आणि प्रसूतीनंतरच्या देखभालीला प्रोत्साहन देणे आणि सर्व आरोग्य सेवांची हमी लाभार्थ्यांसाठी देणे आवश्यक आहे. या सुविधा देण्यासाठी सुमन अंतर्गत २०२०-२१ या वर्षासाठी निवडण्यात आलेल्या १९६ संस्थांची यादी निवडलेल्या संस्थांची नावे जाहीर करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय:-

सन २०२०-२०२१ या वर्षासाठी सुमन कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील ७० आरोग्य संस्थांची SUMAN Basic, ७४ आरोग्य संस्थांची BEmOC (Basic Emergency obstetric and New - Borne care) व ५२ आरोग्य संस्थांची CEmOC (Comprehensive Emergency obstetric and New - Borne care) संस्था अशा एकूण १९६ संस्थांची सुमन संस्था म्हणून केलेली निवड जाहिर करण्यासाठी सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

सुमन कार्यक्रमाचे ध्येय -

सुमन कार्यक्रमांतर्गत दयावयाच्या सेवा नाकारणे दखल पात्र आहे तसेच टाळता येण्याजोग्या कारणांमुळे होणारे माता व नवजात बालमृत्यु व आजार हे संपुष्टात येतील व प्रसूतीचा सकारात्मक अनुभव प्राप्त होईल हे या कार्यक्रमाचे ध्येय आहे. प्रसूतिपूर्व, प्रसूती व प्रसूती पश्चातचा कालावधी हे जीवनाचे महत्वपूर्ण घटनांचे टप्पे आहेत. या दरम्यान आलेले अनुभव हे महिलेला, बाळांना आणि त्यांच्या कुटुंबीयांना प्रभावित करतात आणि त्याचे समाजावर महत्वाचे व दुरगामी परिणाम होतात.

सुमन कार्यक्रमाची उद्दिष्टे -

१. कार्यक्रमांतर्गत सर्व लाभार्थींना उच्च दर्जाच्या वैद्यकीय व अत्यावश्यक सेवा व संदर्भ सेवा देणे.
२. लाभार्थीला या कार्यक्रमांतर्गत उपलब्ध सोयीसुविधा यांची नियमित माहिती देण्यासाठी तसेच लाभार्थ्यांच्या प्राप्त तक्रारींना त्वरीत प्रतिसाद देणारी प्रभावी आरोग्य सेवा प्रणाली निर्माण करणे.
३. सार्वजनिक आरोग्य संस्था तसेच विविध सामाजिक संघटना जसे स्वयंसेवी संस्था, स्वयंसहाय्यता गट, लोकप्रतिनिधी यांचा १०० टक्के माता मृत्युच्या नोंदणीसाठी मदत घेणे व त्या मृत्युच्या अन्वेषणासाठी जनजागृती करणे.
४. आरोग्य सेवा पुरविणाऱ्या सर्व कर्मचारी व अधिकारी यांचे ज्ञान आणि कौशल्य बळकटीकरण करून त्यांच्यामध्ये लाभार्थींच्या हक्कांबाबत जागृती निर्माण करणे आणि त्यांना लाभार्थींना गुणात्मक सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रवृत्त करणे.
५. आंतरविभागीय समन्वय साधण्यासाठी कृती योजना तयार करणे.
६. सुमन कार्यक्रमाची परिणामकारकता वाढविण्यासाठी व योजनेची ध्येय धोरणे ठरविणे, पर्यवेक्षण करणे आणि कार्यक्रमाच्या नियमित आढाव्यासाठी सुकाणू समिती गठीत करणे.

सुमन अंतर्गत आरोग्य संस्थांची निवड -

सुमन उपक्रमांतर्गत सार्वजनिक आरोग्य संस्थांमध्ये येणाऱ्या सर्व गर्भवती महिला / नवजात बालकांना आवश्यक आरोग्य सेवा मोफत देण्यात येणार आहेत. सर्व आरोग्य संस्थामध्ये उपलब्ध संसाधनांच्या आणि सेवांच्या आधारे सेवा हमी पॅकेजनुसार SUMAN Basic, SUMAN BEmONC and SUMANCEmONC या प्रमाणे वर्गीकरण करण्यात आले आहे.

- ५२ आरोग्य संस्थांची CEmONC स्तरावरील संस्थामध्ये निवड करण्यात आली आहे. त्यामध्ये जिल्हा/स्त्री रुग्णालये तसेच प्रथम संदर्भ सेवा केंद्रे यांचा समावेश आहे.

- ७४ आरोग्य संस्थांची BEmONC स्तरावरील संस्थामध्ये निवड करण्यात आली आहे त्यामध्ये प्रथम संदर्भ सेवा केंद्र नसलेल्या काही उपजिल्हा रुग्णालये व ग्रामीण रुग्णालये यांचा समावेश आहे.
- ७० आरोग्य संस्थांची Basic Suman स्तरावरील संस्थामध्ये निवड करण्यात आली आहे. त्यामध्ये HWC- PHC यांचा समावेश आहे.

केंद्र शासनाकडून याबाबत मार्गदर्शक सूचना प्राप्त झाल्यानंतर वरील निवडलेल्या संस्थांचे अंशतः किंवा पूर्ण NQAS प्रमाणीकरण सहा महिन्यांच्या आत करणे बंधनकारक आहे .सर्व नामांकित सुमन अनुपालन सुविधांमध्ये आयपीएचएसच्या नियमानुसार आवश्यक मनुष्यबळ आणि सर्व आवश्यक आरोग्य सेवा सुविधा असणे आवश्यक आहे .

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०८०२१२२७२४३६१७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वि.ल.लहाने)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २) अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) प्रधान सचिव, (१) व (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

- १०) सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई
- १२) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर
- १३) प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई
- १४) प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२ महाराष्ट्र, नागपूर
- १५) सर्व विभागीय आयुक्त (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- १६) आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
- १७) सर्व जिल्हाधिकारी (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- १८) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- १९) संचालक- १ व २, आरोग्य सेवा, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई / पुणे.
- २०) संचालक, आयुष संचालनालय, मुंबई
- २१) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण संशोधन, मुंबई
- २२) अतिरिक्त संचालक (आरोग्य सेवा), राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे.
- २३) अध्यक्ष, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २४) सर्व सह संचालक (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- २५) सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- २६) सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकारी (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- २७) सर्व सहसचिव/उपसचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग.
- २८) उप संचालक, सर्व मंडळ कार्यालये (आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
- २९) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- ३०) निवडनस्ती (कुटुंब कल्याण)

१) BASIC SUMAN स्तरावरील -“सुमन” अंतर्गत आरोग्य संस्था

Facilities for SUMAN 2020-21				
Sr. No.	District	Type	Facility	Level
1	Amravati	PHC	TembhrusondaTR	Basic
2		PHC	Papal	Basic
3		PHC	SadrabardiTR	Basic
4	Aurangabad	PHC	Amthana	Basic
5		PHC	Karanjkheda	Basic
6		PHC	Lasurstation	Basic
7		PHC	ChincholiLimbaji	Basic
8	Bhandara	PHC	Ladsawangi	Basic
9		PHC	Kondha	Basic
10		PHC	Nandura	Basic
11	Buldana	PHC	DhamangaonBadhe	Basic
12	Chandrapur	PHC	Patan	Basic
13	Dhule	PHC	Arvi	Basic
14		PHC	Lamkani	Basic
15		PHC	Kheda	Basic
16		PHC	Jaitane	Basic
17	Hingoli	PHC	Sirsam Bk.	Basic
18		PHC	Jawalabajar	Basic
19	Jalgaon	PHC	Shendurni	Basic
20		PHC	Adawad	Basic
21		PHC	Kurha	Basic
22	Jalna	PHC	Rajur	Basic
23		PHC	KumbharPimpalgaon	Basic
24		PHC	Hasanabad	Basic
25	Kolhapur	PHC	PulachiShiroli	Basic
26		PHC	Bambwade	Basic
27		PHC	Bhedasgaon	Basic
28		PHC	Kale	Basic
29	Latur	PHC	Nalegaon	Basic
30	Nagpur	PHC	Kanhan	Basic
31	Nanded	PHC	Ardhapur	Basic
32		PHC	Tamsa	Basic
33		PHC	Sonkhed	Basic
34		PHC	Kapsi	Basic
35		PHC	Sarsam	Basic

36		PHC	Hanegaon	Basic
37		PHC	Barhali	Basic
38		PHC	Koli	Basic
39	Nandurbar	PHC	BoradTR	Basic
40		PHC	KhaparTR	Basic
41		PHC	MandanaTR	Basic
42		PHC	Shanimandal	Basic
43	Nashik	PHC	PalsanTR	Basic
44		PHC	NanashiTR	Basic
45		PHC	Bolthan	Basic
46		PHC	PimpalgaonBaswant	Basic
47		PHC	VadnerKhakurdi	Basic
48		PHC	Chinch OholTR	Basic
49		PHC	UmrleBkTR	Basic
50	Osmanabad	PHC	Andur	Basic
51	Palghar	PHC	SaiwanTR	Basic
52		PHC	AmagaonTR	Basic
53		PHC	AshagadTR	Basic
54		PHC	GholwadTR	Basic
55		PHC	JamsarTR	Basic
56		PHC	TalwadaTR	Basic
57		PHC	AinaTR	Basic
58		PHC	SakharshetTR	Basic
59		PHC	SaphaleTR	Basic
60	Parbhani	PHC	Sonpeth	Basic
61	Raigarh	PHC	BorliPanchatan	Basic
62		PHC	KalambTR	Basic
63	Thane	PHC	Padgha	Basic
64	Washim	PHC	Shirpur	Basic
65	Yavatmal	PHC	Fulsawangi	Basic
66	Pune	PHC	Wagholi	Basic
67		PHC	Kunjirwadi	Basic
68		PHC	Savargaon	Basic
69		PHC	Morgaon	Basic
70		PHC	Lonikalbhor	Basic

२) BEmOC स्तरावरील “सुमन” अंतर्गत आरोग्य संस्था

Sr. No.	District	Type	Facility	Level
1	Raigad	RH	RH Mahad	BEmONC
2		SDH	SDHShrivardhan, Raigad	BEmONC
3	Akola	RH	RH Balapur	BEmONC
4		RH	RH Barshitakli	BEmONC
5	Amravati	RH	RH Warud	BEmONC
6		RH	RH AnjangaonSurji	BEmONC
7		RH	RH ChandurBz	BEmONC
8		RH	RH Chandur Rly	BEmONC
9		SDH	SDHAchalpurDistAmrawati	BEmONC
10		SDH	SDHDharaniDistAmrawati	BEmONC
11		SDH	SDHMorshiDistAmrawati	BEmONC
12	Aurangabad	RH	RH PISHOR	BEmONC
13		RH	RH AJINTA	BEmONC
14		RH	RH PACHOD	BEmONC
15		RH	RH PHULAMBRI	BEmONC
16	Beed	RH	RH Dharur	BEmONC
17	Bhandara	RH	RH Lakhandur	BEmONC
18		SDH	SDHPauni	BEmONC
19	Buldhana	RH	RH JalgaonJamod	BEmONC
20	Chandrapur	RH	RH Bramhapuri	BEmONC
21		RH	RH Gondpipri	BEmONC
22		RH	RH Sindewahi	BEmONC
23		SDH	SDHChimurDistChandrapur	BEmONC

24	Dhule	RH	RH Pimpalner	BEmONC
25	Gadchiroli	RH	RH Chamorshi	BEmONC
26	Gondia	RH	RH Salekasa	BEmONC
27	Hingoli	RH	RH Aundha	BEmONC
28		RH	RH Balapur	BEmONC
29	Jalgaon	RH	RH Chalisgaon	BEmONC
30		RH	RH Parola	BEmONC
31	Jalna	RH	RH Bhokardan	BEmONC
32		RH	RH Ghansawangi	BEmONC
33		RH	RH Mantha	BEmONC
34	Kolhapur	RH	RH Chandgad	BEmONC
35		RH	RH Radhanagari	BEmONC
36		GH	GH Gandhinagar Hospital	BEmONC
37	Latur	RH	RH AUSA	BEmONC
38		RH	RH Chakur	BEmONC
39	Nanded	RH	RH Bhokar	BEmONC
40		RH	RH Biloli	BEmONC
41		RH	RH Kandhar	BEmONC
42		RH	RH Loha	BEmONC
43		RH	RH Mahur	BEmONC
44		RH	RH Umri	BEmONC
45		RH	RH Himayatnagar	BEmONC
46	Nandurbar	RH	RH Khandbara	BEmONC
47		RH	RH Mhasawad	BEmONC
48		RH	RH Molgi	BEmONC

49		RH	RH Visarwadi	BEmONC
50	Nashik	RH	RH Lasalgaon	BEmONC
51		RH	RH Peint	BEmONC
52		RH	RH Surgana	BEmONC
53	Osmanabad	RH	RH Kallam	BEmONC
54		RH	RH Washi	BEmONC
55	Palghar	RH	RH Wada	BEmONC
56		RH	RH Manor	BEmONC
57		RH	RH Mokhada	BEmONC
58		RH	RH Talasari	BEmONC
59		RH	RH Vikramgad	BEmONC
60	Parbhani	RH	RH Pathari	BEmONC
61	Pune	RH	RH Chandoli	BEmONC
62	Ratnagiri	SDH	SDHKamthe- ChiplunDistRatnagiri	BEmONC
63	Satara	RH	RH Patan	BEmONC
64	Sindhudurg	RH	RH Kudal	BEmONC
65		RH	RH Devgad	BEmONC
66		RH	RH Dodamarg	BEmONC
67	Solapur	RH	RH Barshi	BEmONC
68		RH	RH Karkamb	BEmONC
69		RH	RH Sangole	BEmONC
70	Wardha	RH	RH Pulgav	BEmONC
71	Washim	RH	RH Ansing	BEmONC
72		RH	Rh Mangrulpir	BEmONC
73	Yavatmal	RH	RH Ghatanji	BEmONC
74		RH	RH Maregaon	BEmONC

३) CEmOC स्तरावरील “सुमन” अंतर्गत आरोग्य संस्था

Sr. No.	District	Type	Facility	Level
1	Ahmednagar	DH	DH Ahmednagar	CEmONC
2	Akola	SDH	SDHMurtizapur	CEmONC
3		WH	WH Akola	CEmONC
4	Amrawati	SDH	SDHDaryapur	CEmONC
5	Aurangabad	SDH	SDHGangapur	CEmONC
6	Beed	SDH	SDHKaij	CEmONC
7		SDH	SDHParaliDistBeed	CEmONC
8		WH	WHNecknoor	CEmONC
9	Bhandara	DH	DH Bhandara	CEmONC
10		SDH	SDHTumsar	CEmONC
11	Buldana	SDH	SDHMalkapur	CEmONC
12	Chandrapur	SDH	SDHMul	CEmONC
13		SDH	SDHWarora	CEmONC
14	Gadchiroli	WH	WHGadchiroli	CEmONC
15		SDH	SDHAheri	CEmONC
16		SDH	SDHArmori	CEmONC
17	Gondia	SDH	SDHTiroda	CEmONC
18	Hingoli	WH	WHBasmath	CEmONC
19	Jalgaon	SDH	SDHJamner	CEmONC
20		SDH	SDHMukatainagar	CEmONC
21	Kolhapur	SDH	SDHGadhingalaj	CEmONC
22		SDH	Services Hosp Kolhapur	CEmONC
23	Latur	SDH	SDHNilanga	CEmONC
24		SDH	SDHUdgir	CEmONC

25		WH	WHlatur	CEmONC
26	Nagpur	WH	WhDaga Nagpur	CEmONC
27	Nanded	SDH	SDHGokunda	CEmONC
28		SDH	SDHHadgaon	CEmONC
29		WH	WHNanded	CEmONC
30	Nashik	GH	Ghmalegaon	CEmONC
31	Osmanabad	SDH	SDHOmarga	CEmONC
32		SDH	SDHParanda	CEmONC
33		WH	WHOsmanabad	CEmONC
34	Palghar	SDH	SDHJawhar	CEmONC
35	Pune	DH	Dh Pune	CEmONC
36		SDH	SDHManchar,	CEmONC
37		WH	WHBaramati	CEmONC
38	Sangli	SDH	SDHIslampur	CEmONC
39		SDH	SDHKawathe- Mahakal	CEmONC
40	Satara	DH	DH satara	CEmONC
41		SDH	SDHKarad	CEmONC
42	Sindhudurg	DH	Dh Sindhudurg	CEmONC
43		SDH	SDHKankawali	CEmONC
44		SDH	SDHSawantwadi	CEmONC
45	Solapur	SDH	SDHPandharpur	CEmONC
46		SDH	SDHAkluj	CEmONC
47	Thane	DH	DH Thane	CEmONC
48		DH	DH Ulhasnagar 3	CEmONC
49		WH	WH Ulhasnagar 4	CEmONC
50	Wardha	DH	DH Wardha	CEmONC
51		SDH	SDHArvi	CEmONC
52	Washim	DH	DH Washim	CEmONC